

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Тилчо Колев Иванов, Академия на МВР, научното направление 05. 02 18 Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността) за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ в НБУ по професионално направление 9.1. Национална сигурност, с кандидат доц. д-р Тодор Панайотов Коларов.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Рецензираният труд разглежда слабо изследвани въпроси на националната правна теория и практика. Изследването компенсира съществуващия дефицит по знания и визия по статута и бъдещето на смесените договори (СД) в международната практика, ЕС и страните членки. Съдържа приносно дефиниране от кандидата по конкурса на определението за СД. Трудът пренасочва вниманието от идеите за „държавна“ към „човешка сигурност“, разбирана като защита на фундаменталните човешки права. Предлага промени в режима на СД, по отношение на тяхната предвидимост, демократизация и ефективност, а с това и ефекта за сигурността за общността и на отделните ѝ членове.

Освен научната значимост, трудът има подчертано практическо значение. Той идентифицира важни ефекти на прилагания режим на СД, които пряко създават дефицити на сигурността и изискват промяна, както на прилаганите договорни формати, така и на правния фундамент на общността.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд.

Избраната цел за идентифициране и предлагане на варианти за преодоляване на създаващите несигурност аспекти на СД е предизвикваща. Включените за решаване четири задачи за: идентифициране на свързани с целта нормативни разпоредби на ЕС; предлагани промени в нормативната база; идентифицирани предизвикващи установени практики и тяхната промяна са логично обосновани и подчинени на поставената цел. Успешното им изпълнение дава необходимите аргументи за успешно постигане на целта.

Авторът подчертава ясно ограниченията за валидността на изследването до евентуална федерализация на ЕС, поради което си поставя за допълнителна задача определяне на обзримия времеви отрязък за тестване и реализиране на предлаганите промени.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Избраният холистичен подход на изследването логично се фокусира върху обединява въпросите на влиянието на правото върху сигурността, като обединява въпросите попадащи в рамката на СД на ЕС за наднационално, държавно (национално) и индивидуално (частно правно) ниво. Ефектите върху сигурността, като продукт на Общата външна политика и политиката за сигурност (ОВППС) и право традиционно са оценявани дедуктивно за държави и тяхното население, групи от държави и общности, в които се включва и индивидуално ниво. Избраният от кандидата индуктивен подход е приложен за

идентификация на проблемите на сигурността от частно казусно към държавно и общностно ниво. Този подход и логически метод е допълнен със сравнително правен анализ на нормативна уредба, подобни изследвания и съдебната практика в ЕС, международната практика и отделни страни. Последващото съчетаване на индуктивния с дедуктивния подход и сравнително правен метод за анализ и синтез е убедително приложение на холистичната връзка на правото и сигурността. Този инструментариум е подкрепен със системни и исторически описания, анализи на проблематиката и обосновани определения.

Приложеният подход и набор от методи е основа за избор на изследователски модел, който включва разчленяващ правен анализ от позициите на сигурността, позволяващ идентификация на поставените от СД значими предизвикателства. Анализът съдържа многокритериална класификация на СД, тяхното възникване и уредбата, упражняването на компетентността за сключване, статута, предизвикателствата и особеностите, отговорността на ЕС и държавите членки по договорите, както и тяхното бъдеще. На тази основа авторът аргументирано обосновава изграждане на нова конституционна основа на ЕС в посока съюзна федерализация. Като се съобразява със съществуващите различни виждания на страните уместно търси компромисни промени за подобряване на критериите – предвидимост, демократизация и ефикасност на прилаганите СД.

Уместно аргументира срочността на необходимите промени с паралелно протичане на преговорния процес на ЕС и Обединеното кралство след Брекзит.

Позитивен момент на методологията е ясното подчертаване на ограниченията на изследването, включващи както съществуващите евро скептични политически ефекти, така и малко вероятна промяна на практиката на Съда на ЕС по въпросите на СД.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката.

Авторът предлага собствени претенции за научни и научно-приложни и оригинални приноси от дисертационния труд. Съгласявам се напълно с тези претенции със следващата редакция:

- Оригинална дискусия по темата за СД и ефектите върху сигурността, отсъстваща във водещите проблемни изследвания на правото в ЕС и държавите членки.
- Новост на разглеждането на темата за човешката сигурност в контекста на СД, в частност за правата на частноправните субекти.
- Систематизирано обсъждане на ефекта от Брекзит върху СД, с фокус върху критерия за демократизация и предложенията за рационализиране на уредбата на СД между ЕС и Обединеното кралство.
- Актуализиране на дефиницията за СД, съобразена с измененията на Лисабонския договор.
- Обобщение и обогатяване на критериите за класификация за СД.
- Изводи от сравнителен анализ на съдебната практика на Съда на ЕС и Върховния съд на САЩ за директния ефект от приложение на договорите от системата на СТО върху индивидуалните икономически права.
- Изводи от анализа на ефекта на съдебната практика на Съда на ЕС по ОВППС при тълкуване на СД от „нов тип“, засягаща прилагането на принципа „компетентност в ОВППС-компетентност на ЕС в други политики“.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

По дисертационния труд са направени осем самостоятелни публикации, вкл. монографичния труд на същата тема, пет статии и два доклада. Монографичният хабилизационен труд е публикуван от издателството на НБУ. Две от статиите са в Европейски правен преглед, две в Юридически свят и една в Годишник на Департамент Право на НБУ. Докладите са издадени в сборници от трудове на Департамент Национална и международна сигурност на НБУ.

Статиите и докладите представят основни въпроси на СД – възникване, употреба, типология на договорите, компетентност на ЕС и държавите членки, задължения и ефекти за компетентността, отговорности на страните, въздействие върху правата на човека и сигурността.

Публикациите гарантират достатъчна прозрачност и представителност на получените изследователски резултати от кандидата по конкурса.

6. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Авторът посочва четиринадесет публикации, вкл. четири монографии и десет статии и студии по правни проблеми, свързани в различна степен със сигурността. Отбелязва участия в две по-значими международни конференции, в едната от които е панелен модератор. Не отбелязва цитирания на трудовете. Посочва три участия в правни асоциации и множество награди за изпълнявани правни задължения в представителни правни институции. Представените факти убедително потвърждават значимостта и приложение на идеите на автора в правната практика.

7. Мнения, препоръки и бележки.

Предложеният анализ на тематиката на СД убедително показва значимостта и актуалността на изследването в контекста на развитието на правната теория и практика на ЕС и страните членки. Особено достойнство на рецензирания труд е, че дава нови оригинални отговори не само на традиционни, но и нововъзникващи проблеми и предизвикателства на международноправната теория и практика, възникващи и вероятно развиващи се поради организационно-правната несигурност на ЕС.

Единствена препоръка за бъдещите изследвания е фокусиране на вниманието на автора към спецификата на СД в сферата ОВППС на ЕС и националното законодателство по отношение на отбранителна политика, вкл. по производство и експортен контрол на въоръжение и техника с двойно приложение. Освен разгледания въпрос за отговорностите за действията на военните контингенти при мисии под ОВППС, интерес представляват и други договорни проблеми на националната политика за сигурност. Разглеждането на множество национални казуси в тази сфера несъмнено ще добави нови значими приноси от теоретичните и приложни анализи на автора за практиката в страната. В този план може да бъде полезно и тълкуването на отговорността по СД в двустранни договори на нашата страна с трети страни в енергийния и други ключови сектори.

Отделяне в приложение на показалец с кратко описание на разглежданите в труда правни казуси в следващи издания, също би могло да облекчи проучването и анализа на хабилизационния труд.

8. Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

Въпреки посочените бележки, които могат да се приемат като препоръки за бъдещата работа на автора, общата оценка за предложения дисертационен труд е много висока. Трудът е иновативно, комплексно теоретико-методологическо и приложно изследване на реален, сложен, и с нарастваща значимост проблем на международно правната теория и практика на ЕС и страните членки, по който няма добри предходни решения. Съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав. Притежава научни резултати и приноси, които дават основание да предложи да бъде дадена научната степен „доктор на науките” на доц. д-р Тодор Панайотов Коларов.

11.05.2018 г.

Подпис:

/Проф. д-р Т. Иванов/